

Certificering van verkeersveiligheidsauditoren voor het rijkswegennet

Auteur: Herman Moning, Rijkswaterstaat, Dienst Verkeer en Scheepvaart

Aanbieder certificeringstraject: DTV Consultants B.V.

Samenvatting

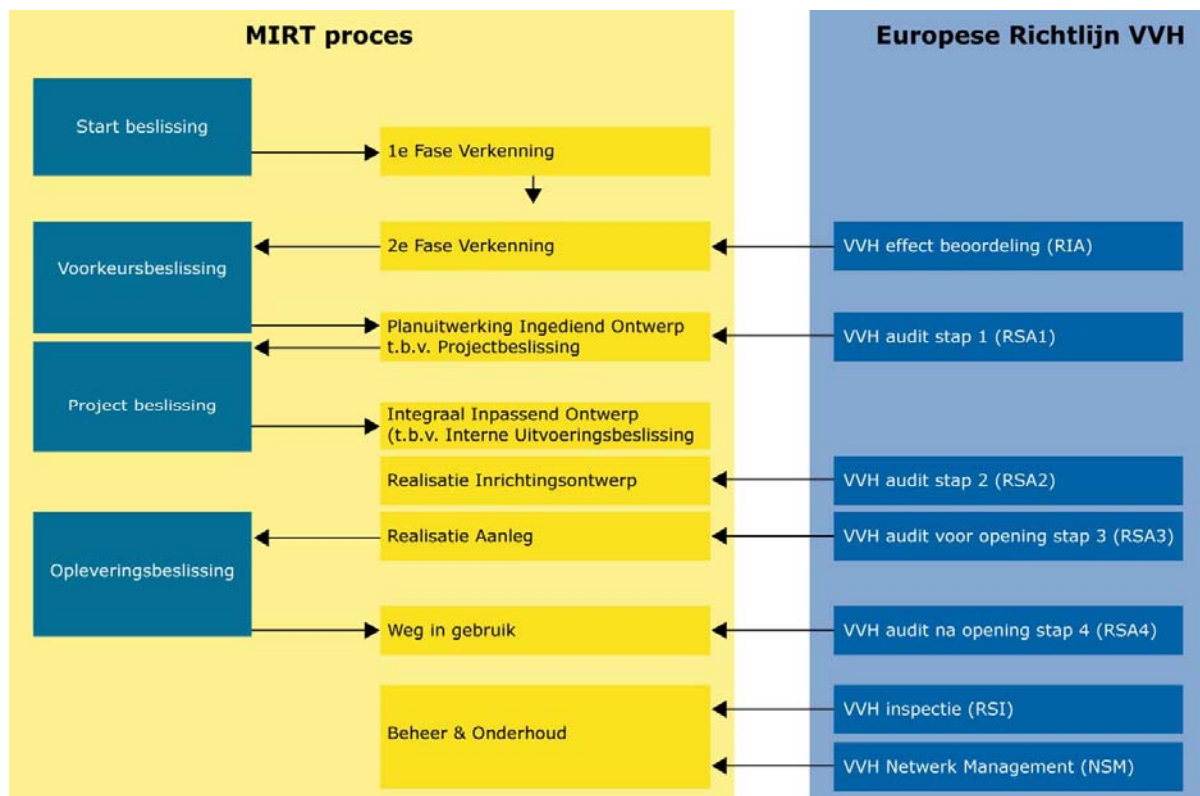
De Europese Commissie wil de verkeersveiligheid in Europa verbeteren. Daartoe heeft zij een Europese Richtlijn Verkeersveiligheid eind 2008 vastgesteld. Het instrument verkeersveiligheidsaudit neemt hier een centrale plaats in. In de praktijk heeft dit instrument al zijn waarde bewezen in allerlei Rijkswaterstaatprojecten. Gesignaleerde tekortkomingen kunnen in een vroegtijdig stadium worden verbeterd waardoor de verkeersveiligheid toeneemt. De audit op ontwerpen van nieuwe wegen en grootschalige reconstructies moet uitgevoerd worden door een onafhankelijk gecertificeerd auditteam. Een auditor ontvangt een certificaat indien hij/zij de training heeft gevolgd en slaagt voor het examen. Voordat de auditor wordt toegelaten tot de training moet hij/zij een portfolio verdedigen in een assessment.

Aanleiding

De Europese Commissie heeft zich tot doel gesteld om het aantal slachtoffers op wegen in de Europese Unie sterk terug te dringen. Het ontwerp en de inrichting van de weginfrastructuur moet daaraan een belangrijke bijdrage leveren. Daartoe is sinds november 2008 de Europese Richtlijn betreffende het beheer van de verkeersveiligheid van de weginfrastructuur (zie Lit 1; PE-CONS 3652/2/08 REV 2) van kracht. In het kader van die richtlijn zijn 4 instrumenten om de verkeersonveiligheid aan te pakken, opgenomen:

- *Road Safety Impact Assessment (RSIA)*: het beoordelen van de effecten op de verkeersveiligheid van de alternatieven op netwerkniveau in de verkenningsfase;
- *Road Safety Audits (RSA)*: het systematisch beoordelen van wegontwerpen ten aanzien van de verkeersveiligheid in de planuitwerkings- en realisatiefase;
- *Network Safety Management (NSM)*: het identificeren, analyseren en classificeren van weggedeelten met een hoog aantal ernstige ongevallen;
- *Road Safety Inspections (RSI)*: een periodieke beoordeling van de kenmerken en gebreken van een bestaande weg waarvoor met het oog op de verkeersveiligheid onderhoudswerkzaamheden nodig zijn in de beheersfase.

In Nederland heeft de Minister van Infrastructuur en Milieu de Europese Richtlijn Verkeersveiligheid Weginfrastructuur opgenomen in de Wet beheer rijkswaterstaatswerken met ingang van december 2010 (zie Lit 2). In de Uitvoeringsregeling verkeersveiligheid van de weginfrastructuur (zie Lit 3) is een en ander verder geregeld. Op basis daarvan is het Voorschrift Verkeersveiligheidsaudit (voorwaarden, proces en uitvoering) vastgesteld (4-2-2011) (zie Lit 4). Het instrument verkeersveiligheidsaudit neemt hierin een centrale plaats in.

Figuur 1 Europese Richtlijn in MIRT

De verkeersveiligheidsaudit is een onafhankelijke, gedetailleerde systematische en technische verkeersveiligheidscontrole van het ontwerp van een infrastructuurproject in alle fasen van het project, van planning tot eerste gebruik (zie figuur 1). Er wordt getoetst op grond van geldende normen, Richtlijnen, verkeerskundige afspraken en gedragscomponenten. Daartoe wordt een auditteam geformeerd, dat de kritische onderdelen van het plan opspoot. Opdrachtgever voor de audit is de opdrachtnemer (aannemer) van het infrastructuurproject. In figuur 1 is de samenhang van de 4 instrumenten uit de Europese Richtlijn verkeersveiligheid weergegeven.

In de Europese Richtlijn is vastgesteld dat de lidstaten toezien op de kwaliteit van de auditors, hun opleiding en de kwaliteit van de uitgevoerde audits. In het Voorschrift Verkeersveiligheidsaudit (zie Lit 4) wordt daarom vastgesteld dat er ten behoeve van de kwaliteitsborging van de verkeersveiligheidsaudits (RSA) een zogenoemd Kwaliteitsorgaan Verkeersveiligheidsaudits (KoVa) wordt ingesteld. Deze rol is ondergebracht bij de Rijkswaterstaat Dienst Verkeer en Scheepvaart, afdeling Veiligheid, in Delft.

Leeswijzer

In deze paper wordt verder ingegaan op de wijze waarop de kwaliteit van de verkeersveiligheidsaudits van infrastructuurprojecten op het Rijkswegennet wordt bewaakt. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- Vereisten met betrekking tot de kwaliteitsborging van het certificeringstraject;
- Toegang van potentiële Verkeersveiligheidsauditors tot het certificeringstraject;
- Kwaliteitsborging van de gecertificeerde auditors;
- Taak en rol van het Kwaliteitsorgaan Verkeersveiligheidsauditors.

Vereisten m.b.t. kwaliteitsborging van het certificeringstraject

De inhoud en de kwaliteit van de opleiding én de kwaliteit van de docenten wordt gecontroleerd door het Kwaliteitsorgaan Verkeersveiligheidsaudits. Het KoVa bepaalt of het door het opleidingsinstituut opgestelde opleidingsprogramma aan de eisen van het opleidingscurriculum

voldoet (zie Voorschrift Verkeersveiligheidsaudit). In Nederland is het certificeringstraject door DTV Consultants ontwikkeld en wordt het door hen dit voorjaar voor het eerst verzorgd. Tevens controleert het KoVa vóór het certificeringstraject die het opleidingsinstituut verzorgt of de docenten voldoende gekwalificeerd zijn. Hiertoe kondigt het opleidingsinstituut tijdig bij het KoVa aan, wanneer een nieuwe traject 'verkeersveiligheidsauditor' wordt verzorgd. Het opleidingsinstituut overlegt daarbij het concrete cursusprogramma en de namen van de docenten die de verschillende onderdelen verzorgen. Daarbij toetst het KoVa of de docenten beschikken over adequate kennis en ervaring met betrekking tot de door hen te behandelen onderwerpen.

Vereisten m.b.t. toegang van potentiële auditoren tot de opleiding

Personen die in aanmerking willen komen voor een certificaat Verkeersveiligheidsauditor Rijkswegen moeten aantonen dat zij voldoende kennis en ervaring hebben als auditor om deel te mogen nemen aan de opleiding. Dit certificeringstraject tot verkeersveiligheidsauditor Rijkswegennet bestaat uit 3 stappen.

- Een intake-assessment naar aanleiding van een ingestuurde portfolio;
- Een training van maximaal 4 dagdelen;
- Een examentoets van 2 dagdelen om het uiteindelijke certificaat te behalen.

De Procedure van het intake assessment:

Het intake-assessment heeft tot doel te beoordelen of de auditor over de kennis en vaardigheden beschikt om auditor te kunnen worden. Deze procedure intake-assessment bestaat uit de volgende stappen.

1. Aanmelding: bij de aanmelding ontvangt de deelnemer de Handleiding Portfolio en de planning voor de verschillende onderdelen van het intake-assessment.
2. Samenstellen portfolio: Aan de hand van de richtlijnen stelt de deelnemer zijn portfolio samen. Het portfolio moet minimaal vier weken voor het assessmentgesprek ontvangen zijn door DTV Consultants. Het portfolio bevat een uitgebreide functieomschrijving (context, kerntaken van de functie, CV), authentieke situatiebeschrijvingen, sterkte en zwakte analyse en bewijsstukken. De deelnemer krijgt vervolgens twee assessoren toegewezen die onafhankelijk van elkaar het portfolio bestuderen. De assessoren vormen zich een voorlopig oordeel over de beschrijvingen en de bewijsstukken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een standaard beoordelingscriteria.
3. Assessment gesprek: Het assessment wordt afgenomen door twee assessoren. Het assessment bestaat uit een gesprek in de vorm van een criteriumgericht interview naar aanleiding van de portfolio en richt zich op het vaststellen van de kennis en het competentieniveau. Aan het begin van het gesprek krijgt de deelnemer een gedetailleerd ontwerp van een infrastructureel project (case) voorgelegd met de vraag deze te beoordelen en toe te lichten op verkeersveiligheidsaspecten. Aan het eind van het assessment formuleren de assessoren een oordeel over de kennis en competenties met betrekking tot de vereiste criteria. Zij geven een schriftelijk advies aan het Kwaliteitsorgaan.
4. Erkenning en toelating: DTV Consultants besluit op basis van het advies van de assessoren en met instemming van het KoVa of de deelnemer al dan niet mag deelnemen aan het trainingstraject: heeft de deelnemer voldoende aangetoond dat hij competent is om verkeersveiligheidsauditor voor het rijkswegennet te worden? Kandidaten die als voldoende competent worden beschouwd, worden achtereenvolgens toegelaten tot de training en het examen. Uiterlijk tien werkdagen na het assessment wordt de deelnemer schriftelijk op de hoogte gesteld van het besluit en ontvangt het verslag van het assessment via de e-mail.

De leerdoelen van de training van maximaal 4 dagdelen:

De leerdoelen van de training zijn:

- Kunnen benoemen en beargumenteren van de essenties van de Richtlijn en het Voorschrift, inclusief criteria vaststellen waaraan de auditors moeten voldoen;
- Kunnen toelichten hoe je als auditor aan een opdracht komt en wat de rol van RWS in het totale proces is;

- Kunnen beoordelen van filmmateriaal aan de hand van Human Factor principes;
- Kunnen hanteren uitgereikte checklist bij beoordeling filmmateriaal;
- Kunnen bepalen van de scope van een project in gesprek met opdrachtgever;
- Kunnen hanteren van de uitgereikte checklist (bijlage B van het Voorschrift) bij het beoordelen van documentatie van opdrachtgever;
- Kunnen uitvoeren van een volwaardige audit van een ontwerp;
- Kunnen maken van een eigen profielschets (expertise en kwaliteiten) van de eigen kennis en vaardigheden.

De toets van 2 dagdelen:

Tijdens het intake-assessment zijn (reeds gekwalificeerde) kandidaten geselecteerd om de training te mogen volgen. Het examen – na afloop van de training – vormt daardoor een tweede ‘proeve’ op de bekwaamheid van de kandidaten als auditor. Als examen dienen zij een audit uit te voeren van een gedetailleerd ontwerp en een auditrapport hiervoor op te stellen. Het examen komt daarmee overeen met het gestelde doel van de training (representativiteit) en met de taak die zij gaan vervullen.

Om voorkennis bij de kandidaten te voorkomen levert Rijkswaterstaat een ontwerp aan, dat (nog niet) besproken is met experts uit het werkveld. Dit ontwerp wordt door de kandidaten ge-audit en de resultaten worden in een ‘antwoordmodel’ verwerkt. Om zorg te dragen voor een objectieve en zorgvuldige beoordeling wordt het examen door twee beoordelaars nagekeken. Het eindcijfer is het gemiddelde van deze twee beoordelingen.

Vereisten m.b.t. kwaliteitsborging gecertificeerde auditoren

Een certificaat ‘verkeersveiligheidsauditor voor Rijkswegen’ heeft een geldigheid van 3 jaren. De geldigheid wordt opnieuw met een periode van 3 jaren verlengd, als:

1. de auditor over de periode van 3 jaar ten minste 2 audits op Rijkswegen heeft uitgevoerd;
2. de auditor jaarlijks heeft deelgenomen aan een bijscholingscursus (alleen aanwezigheidsverplichting, geen toetsing);
3. de steekproefsgewijze controle van de uitgevoerde audits op Rijkswegen door het KoVa voldoende kwaliteit¹ is gebleken. Hiervoor worden objectieve criteria gebruikt, die gebaseerd zijn op de aanwijzingen uit de Europese Richtlijn Verkeersveiligheid en vastgesteld zijn door het bevoegde gezag binnen de Rijkswaterstaat.

De bijscholingscursus heeft het karakter van een terugkomdag (2 dagdelen), waarop belangrijke nieuwe ontwikkelingen op het gebied van de verkeersveiligheidsaudit en/of het wegontwerp worden behandeld / geïnstrueerd, ervaringen worden uitgewisseld en belangrijke algemene vraagstukken worden besproken.

Op basis van de aangemelde audits op Rijkswegen verricht het KoVa een steekproefsgewijze controle op de kwaliteit van de uitvoering van audits. Daartoe vraagt het KoVa de onderliggende stukken bij de betreffende auditor op. Voor de kwaliteitscontrole worden over een periode van drie jaren van elke auditor minimaal twee audits beoordeeld. Het is aan te bevelen dat na het behalen van het certificaat elk eerste auditrapport wordt gecontroleerd.

De beoordeelde audit moet van voldoende kwaliteit zijn. Zo niet, dan krijgt de auditor een herkansing. Als deze audit opnieuw van onvoldoende kwaliteit is, wordt het certificaat ingenomen en wordt de betreffende auditor uit het register verwijderd.

De kwaliteitsborging heeft het karakter van een ‘persoonscertificering’ en wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het KoVa.

¹ De procedure en criteria worden door het KoVa vastgesteld op basis van de aanwijzingen

Wanneer opdrachtgevers bezwaren hebben tegen resultaten van de uitgevoerde audits kunnen deze worden gemeld bij het KoVa². Het KoVa onderzoekt of de bezwaren gegrond zijn en kan arbitrage uitvoeren tussen de opdrachtgever en de auditors op basis van een toets op de kwaliteit van de audit. Bezwaren en de geconstateerde bevindingen van het onderzoek worden geregistreerd door het KoVa. Voor de melding, de behandeling en de registratie van bezwaren en klachten wordt door het KoVa een klachtenprocedure opgesteld. Daarbij kan wellicht worden aangesloten bij de TIS (Technische Inspecties Services van het CROW).

Taak en rol Kwaliteitsorgaan Verkeersveiligheidsauditors

Het KoVa heeft een onafhankelijke positie en beoordeelt en stuurt uitsluitend op verkeersveiligheid gerelateerde kwaliteitsaspecten en criteria. In die context is het KoVa verantwoordelijk voor het kwaliteitsbeheer van de opleidingen en de auditors. De verantwoordelijkheden van het KoVa betreffen:

- het afnemen van toelatingsassessments als gecommiteerde (ongebonden inhoudelijk oordeel);
- het selecteren en certificeren van een opleidingsinstituut;
- het controleren van de kwaliteit van het opleidingsprogramma én van de docenten die het programma uitvoeren;
- het afnemen van het schriftelijke examen 'verkeersveiligheidsauditor voor Rijkswegen' als gecommiteerde;
- het uitgeven van certificaten aan geslaagde auditors;
- het inrichten en beheren van een register met gecertificeerde auditors;
- het uitvoeren van de kwaliteitsborging van de gecertificeerde auditors door steekproefsgewijs audits te beoordelen;
- het registreren, behandelen en arbitrage van klachten en beroepsprocedures over uitgevoerde audits;
- een signalerende functie met betrekking tot de plan-do-check-act cyclus binnen Rijkswaterstaat's primaire processen.

Voor het uitvoeren van de bovengenoemde taken kan het KoVa externe experts inhuren. Maar ook in die gevallen blijft het KoVa eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van de uitbestede taak.

In het eerste jaar gaat het er om een voldoende aantal auditors voor het Rijkswegennet te kunnen certificeren. Er is behoefte aan circa 16 auditors. Daarbij is het wenselijk dat er bij ieder adviesbureau ten minste twee gecertificeerde auditors aanwezig zijn. In verband met de beperkte assessment-, opleidings- en certificeringcapaciteit kan het KoVa overwegen een numerus fixus voor het totaal aantal kandidaten per certificeringstraject instellen. Hiervan is op dit moment nog geen sprake, alhoewel de belangstelling boven verwachting is.

Tot besluit

Met het instellen van het certificeringstraject voor Verkeersveiligheidsauditors voor Rijkswegen en het inrichten van het KoVa heeft Rijkswaterstaat een deel van de Europese Richtlijn Verkeersveiligheid in zijn werkprocessen geïmplementeerd. De verkeersveiligheidsaudits van Rijkswegennetprojecten mogen vanaf medio 2012 alleen nog maar worden uitgevoerd door gecertificeerde Verkeersveiligheidsauditors. Tevens wordt de kwaliteit van de Verkeersveiligheidsauditors en het certificeringstraject bewaakt door het KoVa. Dit draagt bij aan het op een constant niveau houden van de verkeersveiligheid op het Rijkswegennet en daarmee levert RWS een bijdrage aan de doelstelling van de Europese Commissie om het aantal slachtoffers op wegen in de Europese Unie sterk terug te dringen.

² Voor bezwaren tegen beslissingen van het KoVa geldt dat deze kunnen worden gemeld bij de Nationale Ombudsman.

Literatuur

1. Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende het beheer van de verkeersveiligheid van weginfrastructuur. Richtlijn 2008/96/EG.
2. Wet van 2 december 2010 tot aanpassing van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken ter implementatie van richtlijn 2008/96/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 betreffende het beheer van de Verkeersveiligheid van weginfrastructuur (PbEU L 319/59). Staatsblad Jaargang 2010 822, Den Haag 2010
3. Regeling ter implementatie van richtlijn 2008/96/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 november 2008 betreffende het beheer van de verkeersveiligheid, Nummer VENW/BSK-2010/215198, Den Haag, 10 december 2010
4. Voorschrift Verkeersveiligheidsaudit, Voorwaarden, proces en uitvoering. Delft, 19 januari 2011.